OGLEDI

Slavoljub Kačarević
novinar, Beograd

VERBALNO NASILJE NA POLITIČKOJ SCENI SRBIJE

U Srbiji javni govori danas često izgledaju kao najgroznije gladijatorske borbe – rečima

Očekivali smo da posle jednopartijske vladavine nestanu s javne scene administrativni stil i birokratski govornici. Očekivali smo pojavu dobro pripremljenih i veštih obraćanja javnosti, ne samo zbog lepote govora već zbog potrebe za pridobijanjem glasača u višepartijskom takmičenju za vlast. Događaji su, međutim, krenuli u suprotnom pravcu.

Kako bi danas opisali javni govor (public speaking) ako ga posmatramo jedino u svetlu naših medija masovnog komuniciranja? Radi prikaza, poslužićemo se onim što o tome piše u samim medijima.

"Vulgarnost je deo moderne reprezentacije srpskog kulturnog identiteta (...) Utrkujemo se ko će da proturi duhovitiju vulgarnost" (Milena Dragićević-Šešić, FDU, *Blic*, 12.12.2005).

"Političari šire psovački govor koji, kako kažu, 'oslobađa', kojeg se niko ne stidi (...). Tako govori novokomponovana ekipa političara, novinara, kolumnista" (Lila Radonjić, izvestilac Saveta za štampu Medija centra, *Politika*, 10.12.2005).

"Na javnoj sceni permanentno komuniciraju magarci, lopovi... Oguglali smo na to: čak nam se i emisije zovu dvoboj, klopka, zamka, duel!" (Zorica Tomić, Filološki fakultet, *Blic*, 12.12.2005).

"Brutalno, zverstva, zverinjak..." (Borka Pavićević, o ovoj temi, u *Utisku nedelje*, novembar 2005).

Otkuda riba smrdi

Prosečnog primaoca poruka iz medija, u stvari, ne treba uveravati da smo "postali posmatrači prostakluka" (Ratko Božović, FPN, na tribini *Vreme vulgarnosti*, decembar, 2005). To se svakodnevno vidi jasno kao, na primer, u polemici Aleksandra Tijanića, direktora Radio-televi-

zije Srbije, i Vladana Batića, bivšeg ministra pravde Srbije, na stranicama tabloida *Kurir* krajem novembra 2005. Tijanić je najpre nazvao Batića: "brat Taribo Vesta" (fudbaler Partizana poreklom iz Nigerije) i još svakako. Potom je Batić nazvao Tijanića: "spodobom nastalom ukrštanjem hijene i tvora, moralnom gnusobom i ljudskom bedom", i još kojekako.

Činjenica je da urednici i novinari, posebno u redakcijama sve brojnijih tabloida, podstiču širenje ove epidemije javnog prostakluka.

"Mogućnost opljuvavanja ljudi ukazuje se bez ograničenja", piše Milorad Ćirilović u *Politici* (9.12.2005. str. 6, "Tajkuni i tabloidi") i citira urednika jednog tabloida: "Možeš da pišeš šta hoćeš – niko ne reaguje, ni tužioci, ni sudije."

Takođe je činjenica da je ovaj talas verbalnog terorizma zapljusnuo javnost još ranije, pre nego što su u Srbiji rođeni žuti mediji.

"Sve je počelo sa višepartijskom Skupštinom u kojoj su sledbenici Slobodana Miloševića prvo oduševljeno odobravali verbalno nasilje Vojislava Šešelja, a onda preuzeli njegov rečnik, videvši u tome tajnu uspeha radikala", podseća Ivana Anojčić u *Politici* ("Moral i nule", str 8, 4.12.2006) i pokazuje dokle je to dovelo, citirajući jednog poslanika: "U srpskom parlamentu se neguje kult vređanja".

Srozavanje javnog govora počelo je, očito, od političara i to u parlamentu kada je postao višestranački. Takvoj borbi za vlast pridružili su se i mediji iz svojih razloga.

"Nama ostaje alternativa: praviti aferu na višem nivou pa dobiti kakvu-takvu minutažu, ili ići u dubinu pa je gubiti" (minutažu, prostor u medijima), kaže Ljiljana Mandić, novinar Radio Beograda (*Blic*, 12. 12.2005).

Da podstaknu širenje ove epidemije imali su interes i tvorci oglasnih poruka: "Marketinški stručnjaci procenili su da reklama ne prolazi ako ne sadrži bar trunku vulgarnosti", tvrdi Milena Šešić-Dragićević.

Rika ranjenih egoista

"Psovački govor(...) se tako napadno forsira, sve pod firmom narod to voli, narod to hoće, plaća i kupuje (...) Ni seoska ni građanska Srbija ne govori tako", smatra Lila Radonjić, da su krivi samo političari i mediji. Pa i ako se složimo da je narod bolji nego (mnogi) njegovi javni govornici, zašto se ne smanjuju tiraži i gledanost žutih medija, zašto ne gube glasače razni plagijatori Šešeljeve retorike? Odgovore na ova pitanja moraćemo da pronađemo zato što je pred njima opasno zapušiti uši.

"Kad vidite da je normalno da političari psuju, dobijate uverenje da se tako treba ponašati. Tako razarate društveno tkivo a onda nema

problema i da ukradete i da nekoga ubijete", kaže Dušan Petrović, potpredsednik DS ("Moral i nule", *Politika*).

Evo, zato, i nekih putokaza ka odgovorima.

"Nema naročito dobrih ni naročito rđavih vlada ni država. Ali zato postoje vlade i države koje se, da bi se održale, ili da bi postigle svoje ciljeve, služe onim što je niže i gore u čoveku, i druge koje u istu svrhu apeliraju na ono što je više i bolje (...) U tome treba tražiti kriterij, i po tome treba prosuđivati njihove izglede za budućnost", piše Ivo Andrić u *Znakovima pored puta*. On, takođe, nudi i objašnjenje po kojem nije sladak ni život verbalnih siledžija.

"Teško je zamisliti a kamoli opisati bol i ogorčeno iznenađenje velikog rođenog egoiste kad ga neko izneveri, napusti ili mu učini ma šta od onoga što je on vazda drugima činio. Tako ogorčeno rikne na svoje ubice ranjeni tigar koji je celoga veka živeo tako što je ranjavao i ubijao sve oko sebe."

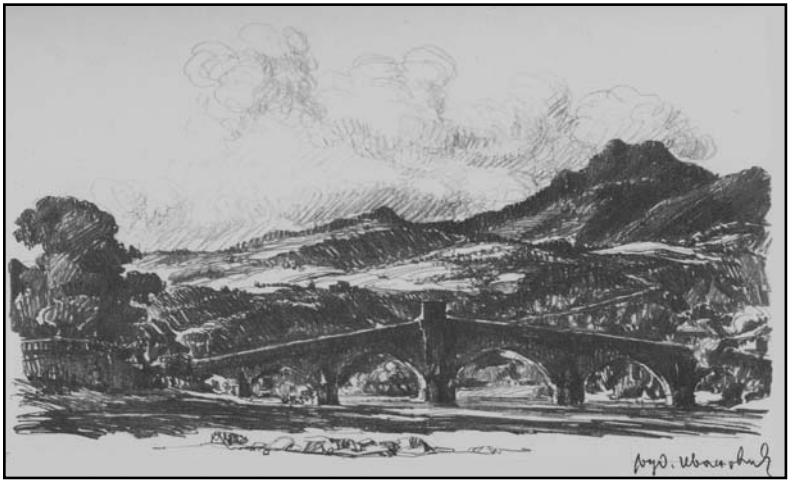

Ljubomir Ivanović – *Most na Neretvi u Konjicu*

Ljubomir Ivanović – *Hisardžik kod manastira Mileševa*